

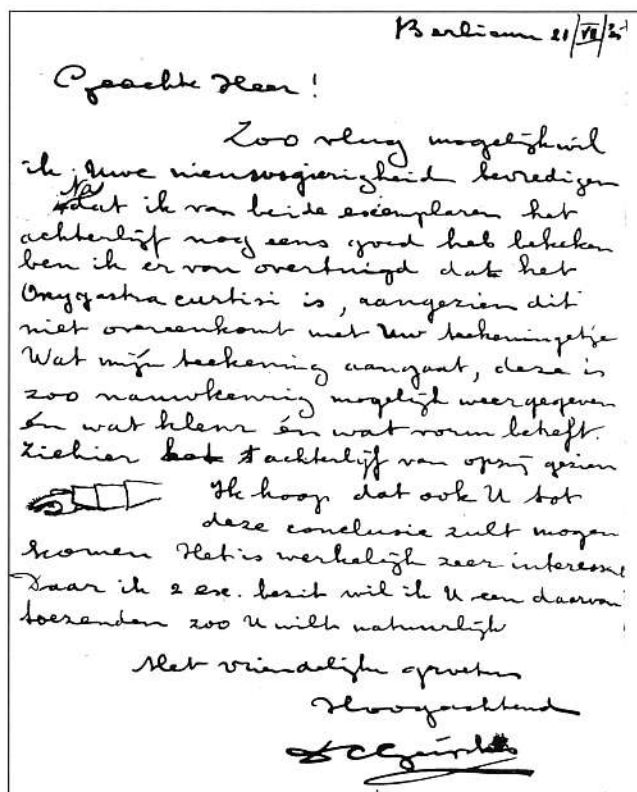
WAARDE LIEFTINCK...

De eerste briefwisseling tussen D.C. Geijskes en M.A. Lieftinck

“Zoo vlug mogelijk wil ik Uwe nieuwsgierigheid bevredigen. Nadat ik van beide exemplaren het achterlijf nog eens goed heb bekeken ben ik er van overtuigd dat het *Oxygastra curtisi* is, aangezien dit niet overeenkomt met Uw tekeningetje. Wat mijn tekening aangaat, deze is zoo nauwkeurig mogelijk weergegeven, én wat kleur én wat vorm betreft. Ziehier het achterlijf van opzij gezien. Ik hoop dat ook U tot deze conclusie zult mogen komen. Het is werkelijk zeer interessant. Daar ik 2 ex. bezit wil ik één daarvan toezenden zoo U wilt natuurlijk.”

Bovenstaande tekst, overigens na de aanhef “Geachte Heer”, werd door D.C. Geijskes op 21 juli 1925 aan M.A. Lieftinck geschreven. Zulke brieven en aantekeningen geven de Nederlandse libellenliefhebber aan het begin van de 21e eeuw een prachtig beeld van onderzoek van de eerste serieuze onderzoekers van Odonata in ons land. In het wetenschappelijk archief van het Museum Naturalis te Leiden zijn talloze stukken proza in de brieven te vinden die het verdienen na 75 jaar eens in druk te verschijnen. Het ligt in mijn bedoeling zo nu en dan eens het Naturalis archief in te gaan om te zoeken naar brieven met bijzonderheden over libellen of over libellenonderzoekers. Vooral het archief van Dr. M.A. Lieftinck (1904-1985) is zeer rijk aan brieven en aantekeningen. Met alle bekende onderzoekers ter

wereld heeft Lieftinck uitgebreid gecorrespondeerd. Voor Nederland is natuurlijk de briefwisseling met Dr. D.C. Geijskes bijzonder interessant, aangezien deze onderzoekers elkaar meer dan 60 jaar hebben geschreven. Uit dit archief zal ik de komende tijd zeker een paar mooie brieven kunnen halen. Dat is vooral aardig omdat beide archieven in Museum Naturalis worden bewaard, en er zo een heel volledig beeld ontstaat. Uit de periode tot 1940 zijn in het archief 72 brieven en briefkaarten van Geijskes aan Lieftinck aanwezig, en 56 van Lieftinck aan Geijskes. Na de oorlog is de briefwisseling minder compleet bewaard, maar was ook zeker minder intensief in die periode.

Figuur 1.

De tekst van een briefkaart van D.C. Geijskes aan M.A. Lieftinck (21 juni 1925), met daarin een schetsje van het achterlijf van *Oxygastra curtisi* in zij aanzicht.

The text of a postcard sent by D.C. Geijskes to M.A. Lieftinck on June 21 1925, with a sketch of the last abdominal segments of *Oxygastra curtisi* in lateral view. This was the first record of this species for The Netherlands.

Later in deze serie kunnen we misschien ook gaan putten uit de brieven van en naar buitenlandse onderzoekers; uiteraard zullen geen brieven van levende odonatologen zonder toestemming worden geciteerd.

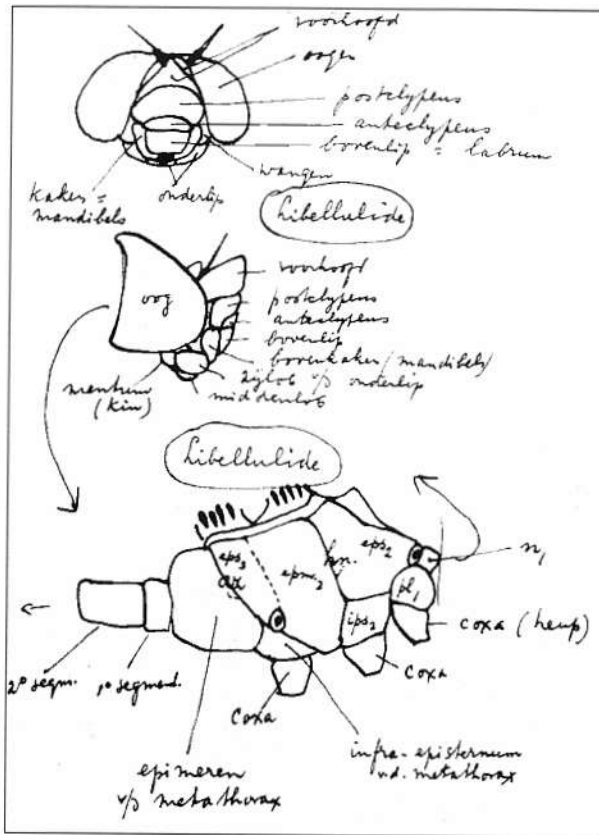
Klein overzicht

Het eerste briefje in de collectie is van Lief tinck aan Geijskes: "Zeer geachte heer! Ik haast mij om Uw vriendelijke zending even te verantwoorden. Zeer mijn dank! Het waren 4 verschillende soorten, w.o. één niet zeer algemeen. Ik heb deze (2 exemplaren) gehouden in de hoop dat dat goed is. De soort, kortom deze groep

waartoe hij behoort, is die der Gomphi nen, allemaal niet gewone dieren. Het opgezonden dier heet *Gomphus vulgatissimus* L. (2 mannetjes) en is te kennen". Duidelijk was een zending vooraf gegaan, maar waarschijnlijk was dit inderdaad de eerste brief van Lief tinck aan Geijskes. Er moest meer volgen, want Lief tinck schreef in hetzelfde briefje: "... Voor een volgend zendinkje houd ik mij ten hoogste aanbevolen", waarbij "ten hoogste" liefst tweemaal werd onderstreept. En er zou nog veel meer komen. Het eerste schrijven van Geijskes is van 7 oktober 1923, waar hij schrijft "Geachte Heer. Hierbij zend ik u eenige opgezette exemplaren ...". Uit een latere zin blijkt dat Geijskes inderdaad al eerder heeft geschreven, want hij informeert of Lief tinck de zending van 27 juli ook ontvangen heeft. Lief tinck had toen juist zijn eerste publicaties over libellen doen verschijnen. Begin 1922 werden door hem in de eerste jaargang van "Amoeba" twee korte artikelen gepubliceerd over de Grote keizerlibel (*Anax imperator*). Ik weet niet zeker of Geijskes die teksten kende, want hij is nooit lid geweest van de NJN. Lief tinck was de eerste redacteur van Amoeba. Het is wel waarschijnlijk dat Geijskes het artikel van Lief tinck in Natura van 15 april 1923 "Medewerking gevraagd!" heeft gezien. Overigens had Lief tinck, die toen 19 jaar oud was, in 1923 ook al de weg gevonden naar de wetenschappelijke tijdschriften, want van zijn hand verschenen in dat jaar artikelen in zowel Entomologische Berichten als in het Tijdschrift voor Entomologie.

Verder in de jaren '20

In 1923 en 1924 deed Geijskes de eerste odonatologische ontdekkingen rond zijn woonplaats Berlicum in Brabant. "Op de papiertjes waar Berlicum op staat zijn bij de Aa gevangen, de anderen op de Werst" (1 juni 1924).

Figuur 2.

Schetsen om de bouw en benoeming van de onderdelen van libellen te illustreren (Brief van 2 juni 1926 van M.A. Lief tinck aan D.C. Geijskes).

Sketches from a letter (June 2 1926) sent by M.A. Lief tinck to D.C. Geijskes to illustrate the morphology and terminology of head and thorax of odonates.

De Nederlandse libellenwereld verandert wanneer het eerste deel van "Odonata Neerlandica" verschijnt (LIEFTINCK 1925). Op 18 november 1925 zendt Geijskes een bedankkaartje met een postzegel van 7½ cent. "Hierbij mijn hartelijken dank voor het toegezonden boek. 't Is een ware verrassing voor me. Het lijkt me een zeer bruikbaar boek en zie hiermee dan ook reikhalzend het komende warme seizoen tegemoet."

In 1926 gaat Geijskes aan de slag met "het boek", maar het gebruik blijkt niet mee te vallen. Op 5 mei 1926 schrijft hij "... 't Is misschien niet erg slim van me, dat ik er nog niet achter ben gekomen, maar om vergissingen en onnauwkeurigheden te voorkomen, vraag ik maar direct. Het is het volgende: Wat verstaat men onder antehumerale strepen (ik vermoed wat het is maar zekerheid heb ik niet). Wordt met prothorax het gedeelte tusschen kop en thorax bedoeld? ..." en zo nog een flink lijstje, waarna hij eindigt met "Zooals ge ziet heb ik veel te vragen, maar 't is toch beter dat ik het vraag als verkeerd determineeren, niet?" Jawel, voor iedereen is het begin moeilijk, en duidelijk blijkt dat Odonata Neerlandica geen eenvoudig werk is om mee te beginnen. De tekeningetjes die Lief tinck als antwoord stuurde in een brief van 2 juni 1926 (opnieuw verstuurd op 12 juni 1926) zijn hier als figuur 2 opgenomen.

Geijskes gaat meteen stevig door in de omgeving van zijn woonplaats, maar ook bijvoorbeeld in Limburg. Hij meldt in een brief van 6 augustus 1926 dat hij "vorige week" in Zuid-Limburg is geweest. "Als bijzonderheid vermeld ik je de vangst van *Cercion lindenii*, waarmee ik natuurlijk zeer verheugd was. Dat beest vloog boven de gracht van het kasteel [Chaloen ten oosten van Valkenburg] en heb daarna geen meer gezien." In diezelfde brief staat: "Van meer belang is misschien de waarneming gedaan op de Wamberg [nabij Berlicum] bij de vijver waar ik op 23 Juli een zeer snel dier zag vliegen en zeer in 't oog viel door een witte vlek op 't achterlijf vlak achter de vleugels (of beter thorax). 't Leek net of er een wit papiertje tot halfweg 't achterlijf overheen geplakt was. Onmiddell[ijk] schoot me te binnen

't verhaal dat je gedaan hebt van een *Leucorrhinia* soort in Oisterwijk. Zou dit soms *L. caudalis* geweest zijn? Jammer genoeg verdween dit dier spoedig over de boomen en kwam niet terug. Later ben ik met een kijker gewapend nog verscheidene malen geweest maar helaas zonder resultaat. Zoo het *L. caudalis* is geweest, is ook de vliegdatum zeer laat te noemen."

In de volgende correspondentie gaan de beide jonge odonatologen aan het werk met kweken en het doen van biologische waarnemingen, onder meer aan de Houtpantserjuffer (*Lestes viridis*). Hiervan hoop ik in een volgende aflevering een samenvatting te geven.

Jan van Tol
Museum Naturalis
Postbus 9517
2300 RA Leiden

Literatuur

LIEFTINCK, M.A., 1925. Odonata Neerlandica. De libellen of waternimfen van Nederland en het aangrenzend gebied. Eerste gedeelte: Zygoptera. Tijdschrift voor Entomologie 68: 61-174, fig. 1-48.

Summary

J. van Tol, 2000. Dear Lief tinck: the first correspondence between D.C. Geijskes and M.A. Lief tinck. *Brachytron* 4(2): 26-28

The correspondence of both Dr. M.A. Lief tinck and Dr. D.C. Geijskes is kept in the archives of the National Museum of Natural History Naturalis at Leiden. Especially Lief tinck was an active correspondent with all odonatologists of that time. The correspondence between Geijskes and Lief tinck started as early as 1925, and consists of 72 letters and cards from Geijskes to Lief tinck, and 56 from Lief tinck to Geijskes. In the present paper examples from their first letters are provided, especially dealing with odonatological discoveries of Geijskes in the surroundings of his home at Berlicum, province of Noord Brabant.